

Sygn. akt I UK 383/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania Z.P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w K.) na rzecz adwokata Ł. B. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, tytułem pomocy prawnej udzielonej odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 13 lutego 2019 r., oddalił apelację Z.P. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 kwietnia 2018 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w K. z dnia 17 marca 2017 r., którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w K. odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W sprawie ustalono (opinie biegłych lekarzy), że odwołujący się jest zdolny do pracy, bowiem rozpoznane schorzenia nie ograniczają jego zdolności do pracy,

a ich zaostrenie może być leczone w ramach czasowej niezdolności do pracy. Sąd Apelacyjny uznał, że sporządzone opinie biegłych są kompletne, gdyż zostały dokonane w oparciu o bezpośrednie badanie wnioskodawcy oraz dokładną analizę dokumentacji medycznej. Z kolei powoływanie się na nowe okoliczności (dokumentacja medyczna przedłożona w postępowaniu apelacyjnym) stoi w sprzeczności ze specyfiką postępowania w tego rodzaju sprawach, albowiem sąd bierze pod uwagę stan zdrowia ubezpieczonego na dzień wydania zaskarżonej decyzji, badając jej zgodność z prawem pod względem formalnym i merytorycznym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43; z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr 272581).

Od powyższego wyroku skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik z urzędu odwołującego się, zaskarżając go w całości oraz domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został umotywowany przesłanką z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Zdaniem skarżącego, doszło do rażącego naruszenia art. 232 k.p.c. w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny nie wykazał się odpowiednią inicjatywą dowodową w zakresie dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłych w sytuacji, gdy odwołujący się działał bez profesjonalnego pełnomocnika. Dodatkowo zwrócono uwagę, że ubezpieczony składał wnioski dowodowe w postaci dokumentacji dalszego leczenia wskazujące na konieczność zasięgnięcia wiedzy specjalistycznej kardiologa i ortopedy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do merytorycznego rozpoznania. Skarżący odwołał się do przesłanki wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., czyli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Zatem w obrębie tej okoliczności należy ocenić wskazane w tej mierze podstawy prawne i ich uzasadnienie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego sporna przesłanka jest rozumiana jednolicie. Chodzi o kwalifikowane, rażące uchybienia sądu drugiej instancji, które są widoczne *prima facie* bez potrzeby wszechstronnej analizy zgromadzonego materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia

2007 r., III UK 45/07, LEX nr 898318) i polegają na takim naruszeniu norm prawnych, które nie budzi wątpliwości, a możliwe są do stwierdzenia przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2007 r., I PK 113/07, LEX nr 896056). Niemniej sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia konkretnych i powołanych w podstawach kasacyjnych przepisów prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258).

W ramach przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący wskazał na art. 232 k.p.c. w zakresie braku stosownej inicjatywy dowodowej, w tym także zaniechanie dopuszczenia dowodu z opinii biegłych innych specjalności (kardiolog, ortopeda). W związku z tym należy zauważyć, że wyjątkowo sąd może dopuścić dowód z urzędu niewskazany przez stronę (art. 232 zdanie drugie k.p.c., tak w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r., III CSK 238/10, LEX nr 964473). *Ad casum*, zwraca uwagę fakt, że aktywizm sędziowski winien wspomagać a nie zastępować inicjatywy dowodowe stron. W sprawie o rentę postępowanie dowodowe – choć w ograniczonym zakresie – toczy się już przed organem rentowym. W jego toku strony mogą przedstawić dowody (na przykład dokumentację medyczną), które stanowią oś dalszego procedowania. Także w toku postępowania sądowego strona dysponuje takim uprawnieniem (zgłasza uwagi do opinii, zastrzeżenia, wskazuje na luki w materiale dowodowym). Przedmiotowa podstawa nie oznacza, że w każdym wypadku orzekający sąd będzie zobligowany do dalszego działania, jeżeli w jego ocenie doszło do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy, a nie wyjaśnienia sprawy zgodnie z oczekiwaniami strony odwołującej się. O ile sąd dostrzeże nieporadność uczestnika

procesu dysponuje uprawnieniem, o którym mowa w art. 5 k.p.c. (przewodniczący może udzielić stronom występującym w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczać je o skutkach tych czynności i skutkach zaniedbań) albo w art. 212 k.p.c., umożliwiającego wstępne wyjaśnienie stanowisk stron i zwrócenie uwagi na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego. Poruszony wątek należy zestawić z kolejnym argumentem, o którym zresztą wspomniał Sąd Apelacyjny. Chodzi o specyfikę postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowało się jednolite stanowisko, że zmiany w aspekcie przesłanek niezdolności do pracy są istotne, gdy wystąpiły do dnia wydania zaskarżonej decyzji. Warto zauważyć, że pojawienie się „nowych okoliczności”, które nie stanowiły przedmiotu wypowiedzi organu rentowego nie mogą doprowadzić do uzyskania postulowanego świadczenia i nie mogą – w świetle art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. – doprowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553; z dnia 13 lutego 2019 r., III UK 43/18, OSNP 2019 nr 10, poz. 123). Formalnie należy zauważyć, że kwestia procedowania Sądu drugiej instancji koncentruje się wokół art. 382 k.p.c., zaś konieczność dopuszczenia dodatkowych dowodów z opinii biegłych w art. 286 k.p.c. Stąd suponowana podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie występuje w sprawie, co obliguje do orzeczenia z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym, orzeczono w myśl art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1184) w związku z § 15 ust. 2 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 19) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 769).